

מקורות לעיון במס' כתובות: פרק אף על פי

דף ה

מ. זילברמן

תשרי תשע"ה

(ס.) **בשר אדם**. איתא בגמ' יכול יהא חלב מהלכי שתיים טמא ודם מהלכי שתיים טמא וכו'. ובתוס' הביאו דבתורת כהנים גרסינן בשר במקום דם. ופסק הרמב"ם (פ"ב מאכלות אסורות ה"ג), "האדם אע"פ שנאמר בו ויהי האדם לנפש חיה אינו מכלל מיני חיה בעלת פרסה לפיכך אינו בלא תעשה והאוכל מבשר האדם או מחלבו בין מן החי בין מן המת אינו לוקה אבל אסור הוא בעשה שהרי מנה הכתוב שבעת מיני חיה ואמר בהן זאת החיה אשר תאכלו הא כל שהוא חוץ מהן לא תאכלו ולא הבא מכלל עשה עשה". אך דעת הרמב"ן והרשב"א (שו"ת ח"א סי' שס"ד) דבשר אדם מותר מן התורה, ובשר אדם חי אין בו משום איסור אבר מן החי כי אינו טעון שחיטה, ורק לאחר מיתה אסור משום איסור הנאה ממת. וכן משמע ברא"ש (סי' י"ט) דאין איסור אבר מן החי בבשר אדם, דכתב דפירש מותר בבשר אדם, וע"כ מדובר מחיים, דהרי לאחר מיתה יש איסור הנאה מן המת.

השואל בשו"ת הרשב"א הניח שלהרמב"ם שיש איסור עשה באכילת בשר אדם הוי בשר טמא ואין איסור אבר מן החי, ולאלו הראשונים דס"ל דמותר מן התורה הוי בשר טהור ויש איסור אבר מן החי. וא"כ יוצא שאפשר שלא לו שס"ל שבשר אדם מותר מן התורה האיסור יותר חמור (לאו דאבר מן החי במקום איסור עשה). ועי' בריטב"א בסוגיין דס"ל דבשר אדם מותר מן התורה ומ"מ מחיים אסור משום אבר מן החי, דלא מצינו היתר אכילה בשלא שחיטה אלא בדגים ובחגבים. וע"ע ברא"ה בשטמ"ק. ודברים דומים הביא האו"ש (הל' מ"א שם) בשם שו"ת הרשב"ש (סי' תקי"ח).

ועי' במנ"ח (מצוה תנ"ב אות י"ב) דאף אם אין איסור אבר מן החי בבשר אדם לישראל מ"מ אסור לבן נח (ועי' באו"ש לענין מי איכא מידי וע"ש שהוכיח דלעת הרמב"ם אין איסור לבן נח). וע"ע בזה בספר תולדות נח (עמ' תק"י). והציע שם דאף דלכאורה אי מותר לבן נח לאכול בשר אדם בתורת "קעניבאל" תלוי על אי יש איסור בשר מן החי לבן נח היינו דוקא באבר הפורש מן החי, אבל אם כבר מת אין איסור, דלא נצטוו בני נח על איסור הנאה מן המת. ולדעת התוס' (ב"ק ט: ד"ה מה, י. ד"ה שהשור) בשר עכו"ם מת מותר בהנאה לישראל.

המחבר לא הביא דין בשר אדם בכלל אבל הרמ"א (יו"ד סי' ע"ט ס"א) פסק שבשר אדם אסור מן התורה כדעת הרמב"ם. ותמה הט"ז למה הטור והב"י לא הביאו דעת החולקים. וביד אברהם על הגליון הביא מהגהות בית הלל במעשה שנפל תינוק ליורה של דבש ומת שם שאסר בעל התוס' יו"ט את הדבש משום דבשר אדם אסור מה"ת והשיג הבית הלל דאף לדעה דמותר מה"ת מ"מ יש לאסור משום איסור הנאה מן המת דאסור בכל שהוא. ועי' מה שהשיג עליו ביד אברהם. ועי' עוד השלכות מעשיות מזה בדרכי תשובה שם.

עיקר תוס' פרק אף על פי וריש מציאת האשה

- (נד:) אע"פ, ולתובעת, ולעוברת
- (נה:) ולשבח, ולשבועה
- (נה:) ובתרומת, ואין, שאם
- (נו:) כששוברתה, הרי זו
- (נו:) ושמענין, הא בדרבנן, קסבר
- (נז:) בגרה, תיובתא, לקיט, השתש
- (נח:) קוביוסטוס, הנהו, ואפי'
- (נח:) לאחר
- (נט:) ר"ע, שמא
- (נט:) שדה, תני, כגון
- (ס:) ר' יהושע, יכול, גונח, מפרך, ממעכן
- (ס:) אפי', והלכתא
- (סא:) מחלפא
- (סא:) התלמידים
- (סב:) אלא, שאני, והתניא
- (סב:) רוצה, דהוה
- (סג:) אדעתא, ברתי, רב הונא, באומר
- (סג:) אלא, דיקא, אבל
- (סד:) ודיני
- (סד:) מיחזי
- (סה:) מציאת, וירושתה, ה"ג
- (סו:) מציאתה, פחות, שום
- (סו:) לא נאמרו, ליום
- (סז:) וחכמים אומרים